

о. Мирон Бендик

Чим для нас є Україна? Насамперед даром від Господа України, Який водночас є Творцем і Господом всесвіту. Цей Божий дар порівнюється у Святому Письмі до виноградника, заснованого і насадженого Самим Богом (Мт 21, 33 – 41). Те, яким бути винограднику, яку площу він має займати, де збудувати башту, чавило чи огорожу, – рішення Господа виноградника.

Наш патріотизм починається з усвідомлення даності нам України Богом. Саме слово «патріотизм» – похідне від латинського «pater», тобто батько. До цього Батька ми звертаємося словами молитви «Отче наш». Україна ж – наша Вітчизна, тобто земна спадщина Отця, Котрий на небесах. Вона – Його земний «дім».

У цьому домі ми – мешканці, а між собою – родичі (народ), бо діти одного Отця. Тому коріння земного патріотизму – на небесах. Небесний Батько є Джерелом усього, що називаємо і вважаємо батьківським, зокрема й Батьком нашого відчуття Батьківщини. У патріотизмі найважливішим є Отець, а вже тоді – Його спадщина. Усе, що Він нам передав, і є нашою Батьківщиною. Хто це усвідомлює, той стає посланцем і свідком любови Господа Батьківщини до всіх людей і, остаточно, Його «улюбленим сином» на улюбленій, рідній землі.

Передаючи нам Батьківщину в дар, Господь покликає нас до відповідальності за цей дар. Полягає відповідальність у тому, щоб увійти в Отчий задум про Україну і продовжити розпочату Ним тут справу преображення України в земний рай. Адже Господь спершу Сам, без нас і перед нами, створив Україну, її гори, ріки та неповторну землю. Він заснував її, подібно як у притчі Господь заснував «виноградник». І як Господар виноградника покликав виноградарів, так і нас покликав Господь. Доручаючи

нам «фронт робіт», Господь дарував нам повну свободу дій, аби ми творчо зреалізували своє покликання і в радості відчували себе причетними до спільної справи – України. Про це мовиться у словах притчі про Господаря, котрий після передачі виноградника «відійшов» (Мт 21, 34). Не «залишив» чи «забув», а саме «відійшов», аби згодом повернутись і порадіти досягненням виноградарів.

Коли Господар насаджував виноградник, то робив це не тільки з думкою про Себе і Свій прибуток, а й про виноградарів. Працюючи у винограднику, вони могли забезпечити утримання не тільки собі, а й іншим – членам своїх сімей та родин. Господар через заснування виноградника створював умови для життя людської спільноти. Від Господаря виноградарі могли навчитися піклуватися про інших та ділитися з ними плодами своєї праці.

Можна подумки додати до Христової притчі, що коли Господар відійшов від одного виноградника, то зробив Він це для того, аби насадити Свої виноградники ще й в інших місцях. За задумом Господаря (Господа), кожна людина і кожна людська спільнота має мати свою «батьківщину», тобто «райське», позитивне середовище життя і благополуччя. Відповідно до цього задуму, кожен народ у світі має свою батьківщину – оптимальну для життя і праці територію, рідну для себе землю. Патріотизм є усвідомленням цієї правди.

Проте у притчі Христа не всі виноградарі мислили так, як Господар, Котрий поділився власними коштами, землею і можливостями. Деякі вважали «множення» власних статків несумісним із «діленням» цими статками з іншими. Вони поставили на множення, виключивши ділення. А тому Господар, Котрий насадив виноградник, став для виноградарів першою перешкодою на шляху до збагачення.

Аби Його позбутися, вони радикально «націоналізували» виноградник ствердивши, що відтепер єдиним володарем і власником території виноградника, його земельних і матеріальних ресурсів є «народ виноградарів». Він же є єдиним джерелом влади у винограднику: «Візьмемо собі його (Господаря) спадщину» (Мт 21, 38). Безперечно, звучать такі тези дуже бравурно, наче під фанфари. Проте у світлі Христової притчі під «народом» виноградарі розуміли вже не спільний, а свій груповий інтерес: «І так спадщина буде наша» (Лк 20, 14 – 15). Подібно озвучували її і в радянський період: «Було ваше, стало наше». Тобто це «ми» – правдивий народ, а не «ви».

Проте таким чином земний патріотизм вироджується, підрізається його небесне коріння. Батьківщина вже не дар Божий, а власність людини, а насправді – привласнений дар Божий. Відтепер «священним» є вже не небесний Отець, а священна «моя» приватна власність. Її існує вона не для того, щоб я «ділився» нею з ким-небудь, а щоб я її «примножував» будь-якими засобами.

Привласнення спільної Батьківщини не обмежується виключенням лише Бога, а й ударяє по людях зі «спільноти виноградаря». У притчі такими дискримінованими людьми стають Божі посланці, включно з воплоченим Божим Сином. «Убиймо їх», – вирішують виноградарі. «Їх» – це, зокрема, й Спадкоємця, Сина Господаря. Що менше претендентів, то більша «моя» частка. «Убити» можна не обов'язково фізично, позбавляючи життя. Можна позбавити й майна чи землі, відтиснути з виноградаря чи то в заробітчани, чи в «біженці».

Тепер патріотизм щодо земляків, співвітчизників стає нелюдським, за словами Шевченка: «Ви любите на братові шкуру, а не душу». Урешті-решт, примножуючи кожен своє, нечесні виноградарі (олігархи) починають «помножувати на нуль» одне одного, винаймають для своєї охорони цілі приватні армії, а виноградарник стає для їхньої зажерливості надто тісним. І тоді виноградарі, побоюючись за себе і за «своє», починають залишати виноградарник. Вони виводять за його межі свої капітали, висилають для навчання за кордон своїх дітей, споруджують на теренах інших «виноградарників» палаци і вілли. Як зрозуміти цю їхню втечу? Вона свідчить, що виноградарі відчують повернення Господаря виноградарника.

Що зробить Господар, повернувшись? «Лютих люто вигубить, а виноградарник передасть іншим» (див. Лк 21, 41). Тому й утікають, що бояться. Ми собі уявляємо «лють Господаря» подібною до «люті виноградарів». Проте Господар – не виноградарі. Його дія настільки ефективна й водночас ненасильницька, що виноградарі самі втікають із виноградарника. Їхня поразка в тому, що остаточно виноградарник вони втрачають. Погляньмо, як багато нечесних виноградарів уже за межами України. І їх буде ще більше, бо вони недостойні залишатись у «виноградарнику Господньому». Що ж буде з Україною? Господь передасть її «іншим», для котрих Україна буде не місцем наживи, а Божим «раєм на землі»?

Звідки починається Україна? У радянський період була популярною пісня: «С чого починається Родина?» З чого починається патріотизм? Звичайно, з любові. До Бога і ближнього. Це – запурука любові до рідної землі. Де закінчується патріотизм? У гіпертрофованій любові до себе, якою людина позбавляє себе і Бога, і ближнього, і рідної землі, аби жалюгідно скінчити чи на чужині, чи у в'язниці, чи передчасно

загинувши від руки найманого вбивці. Шкода їх. Адже все могло б бути зовсім по-іншому...

о. Мирон БЕНДИК, Притча про виноградарів (про патріотизм) // СЛОВО №3 (79),
вересень-листопад 2019